

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

गौरीगञ्ज राजपत्र

गौरीगञ्ज गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड : ८ संख्या : २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

भाग- २

गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको सूचना

गौरीगञ्ज गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिएबमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्बत् २०८१ सालको कार्यविधि नं. २

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको

आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

(गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित मिति : २०८१/०५/०७)

प्रस्तावना

गौरीगञ्ज गाउँपालिकाभिन्न कुनै पनि नागरिक स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित हुने अवस्था आउन नदिन उपलब्ध स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न, गाउँपालिकाबाट उपलब्ध हुने आधारभूत स्वास्थ्य सेवालगायतको स्वास्थ्य सेवालाई सहज, प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय बनाउन, गौरीगञ्ज गाउँपालिकाले स्थापना गरेको गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी विधि निर्धारण गर्न बाञ्छनीय भएकोले,

गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाइ ऐन, २०७५ को दफा ३९ (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गौरीगञ्ज गाउँपालिकाले आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ जारी गरेको छ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यो कार्यविधिको नाम "गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१" रहने छ ।

(२) यो कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित भई राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) "अस्पताल" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिकाले साविक गौरीगञ्ज प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र खजुरगाछीलाई स्तरोन्नती गरी अस्पतालको रूपमा सञ्चालनमा ल्याएको गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताललाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) "गाउँपालिका" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ग) "गाउँपालिका अध्यक्ष" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिका अध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।

(घ) "गाउँपालिका उपाध्यक्ष" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिका उपाध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(ड) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।

(च) "अध्यक्ष" भन्नाले अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।

(छ) "अस्पताल प्रमुख" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सक/कर्मचारीमध्ये सबभन्दा सिनियर (जेष्ठ) चिकित्सक/कर्मचारी वा समितिले तोकेबमोजिमको कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज) "कार्यपालिका" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(झ) "कार्यविधि" भन्नाले गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ सम्झनुपर्छ ।

(ञ) "चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(ट) "गाउँपालिका क्षेत्र" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको क्षेत्रलाई सम्झनुपर्छ ।

(ठ) "पदाधिकारी" भन्नाले अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सदस्य लगायतका पदाधिकारीलाई सम्झनुपर्छ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(ड) "समिति" भन्नाले दफा ४ बमोजिम गठित गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ढ) "शाखा" भन्नाले गौरीगञ्ज गाउँपालिकाअन्तर्गतको स्वास्थ्य शाखा सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद- २

उद्देश्य:

३. गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका उद्देश्यहरू: (१) प्राथमिक स्वास्थ्य सेवालाई जनताको आधारभूत अधिकारको रूपमा स्थापित गर्ने,
- (२) उपलब्ध साधन र श्रोतको अधिकतम् परिचालन गरी नागरिकलाई छिटो र प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउने ।
- (३) स्वास्थ्य सेवालाई सरल, सुलभ, समतामुलक र पहुँचयोग्य बनाउने ।
- (४) आधारभूत अस्पतालमा सञ्चालनमा रहेको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

परिच्छेद-३

अस्पताल व्यवस्थापन समितिको गठन तथा संचालन

४. **समितिको गठन :** (१) अस्पतालको संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहायबमोजिमको एक व्यवस्थापन समिति हुनेछ :

- (१) गाउँपालिका अध्यक्ष - अध्यक्ष
- (२) गाउँपालिका उपाध्यक्ष - उपाध्यक्ष
- (३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
- (४) कार्यपालिका का सदस्यमध्येबाट गाउँपालिका अध्यक्षले मनोनयन गरेको कम्तीमा एक जना महिलासहित २ जना-सदस्य
- (५) वडा अध्यक्ष (६ वटै वडा) - सदस्य
- (६) सामाजिक विकास समितिको संयोजक-सदस्य
- (७) गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक वा प्राचार्यहरूमध्ये अध्यक्षले मनोनयन गरेको एकजना- सदस्य
- (८) स्वास्थ्य सम्बन्धी ज्ञान/विशेषज्ञता हासिल गरेका व्यक्ति वा स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियाशील संघ-संस्थाका प्रतिनिधिमध्ये

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना-
सदस्य

- (९) क्रियाशील महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकामध्ये अध्यक्षबाट मनोनित एक जना- सदस्य
- (१०) अस्पतालको प्रशासन वा लेखा वा जिन्सी हेर्ने कर्मचारी एक जना- सदस्य
- (११) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख- सदस्य
- (१२) गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख- सदस्य
- (१३) अस्पतालका प्रमुख- सदस्य-सचिव

(२) समितिले आवश्यकताअनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रका विषयविज्ञ, ईन्जिनियर, सुरक्षा निकायका प्रमुख, जनप्रतिनिधि, गाउँपालिका सामाजिक विकास शाखा प्रमुख तथा अन्यलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

५. **पदावधि** : समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ । तर पदाधिकारीको पदावधि बाँकी रहँदै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएमा स्वतः पदावधि समाप्त हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

६. पद रिक्त हुने : निम्न अवस्थामा मनोनित सदस्यहरूको पद रिक्त हुनेछ ।

- (क) मृत्यू भएमा,
- (ख) राजिनामा दिएमा,
- (ग) बिना सूचना लगातार तीन पटक समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा ।
- (घ) फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा ।
- (ङ) अस्पतालको अहित हुने काम गरेको प्रमाणित भएमा ।

७. काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :

- (१) नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने ।
- (२) अस्पतालबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवं दीर्घो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्य संस्थाको उन्नति र विकासको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (३) अस्पतालको नियमित संचालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

- (४) अस्पतालबाट प्रवाह भएका सेवाहरूको नियमित अनुगमन र समीक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने ।
- (५) स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने ।
- (६) अस्पतालमा कार्यरत जनशक्तिको उपलब्धता, क्षमता विकास एवं वृत्ति विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने । अस्पतालको जनशक्तिको सेवा, शर्त, पारिश्रमिक र अन्य सुविधाका सम्बन्धमा कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने ।
- (७) सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपलब्धता सुनिश्चित गराउन आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने ।
- (८) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट वन्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- (९) भूगोल, अल्पसंख्यक, आदिवासी जनजाति, जेष्ठ नागरिक, विपन्न-वर्ग, अपाङ्गता, बालबालिका, किशोर-किशोरी, महिला समूहसमेतलाई मध्यनजर राखी अस्पतालको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

- (१०) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, बाल स्वास्थ्य तथा मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने ।
- (११) अति विपन्न, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई निःशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (१२) अस्पतालको भौतिक सम्पतिको एकीन तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने एवं सम्पतिको संरक्षण तथा मर्मत-संभारको व्यवस्था गर्ने ।
- (१३) अस्पतालबाट दिईने सेवाको लक्ष्यानुसार प्रगति भएनभएको अनुगमन गर्ने । भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।
- (१४) स्वास्थ्य सेवामा सुशासन, जनसहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने, सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालार्ई सुदृढ गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
- (१५) विद्युतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाअन्तर्गतका सामाजिक विकास समिति र स्वास्थ्य शाखासँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- (१६) अधिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको स्थिति बारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा संचालन

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

आदिमा आएका समस्या समाधान गर्न आवश्यक पहल गर्ने र समाधान हुन नसकेका समस्याहरू समाधानका लागि गाउँ कार्यपालिका तथा सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।

(१७) अस्पतालले लिने सेवा शुल्क निर्धारण गर्नको लागि गाउँपालिकालाई सिफारिस गर्ने । अस्पतालको विकासका लागि आर्थिक तथा अन्य सहयोग जुटाउन सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

(१८) अस्पताल संचालनको लागि गाउँपालिकाले दिएका निर्देशनहरू र स्वीकृत कार्यक्रमको कार्यन्वयन गर्ने, गराउने ।

(१९) अस्पतालबाट सेवा प्रवाहको क्रममा आएको गुनासोको उचित सम्बोधन र व्यवस्थापन गर्ने ।

(२०) अस्पतालको मासिक प्रगति प्रतिवेदन हरेक महिना सार्वजनिक गर्ने तथा HMIS अनुसार DHIS-2 मा तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

(२१) नेपालको संविधानबमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्थापन, समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।

(२२) संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा अभियानहरू संचालन गर्ने ।

(२३) गाउँपालिकाले तोकेबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

८. **समितिको बैठक र संचालन विधि:** (१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य-सचिवले कम्तिमा दुई महिनाको एक पटक स्वास्थ्य शाखासँग समन्वय गरी समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ । तर आवश्यकताअनुसार जुनसुकै समयमा पनि बैठक बस्न सक्नेछ ।

(२) समितिका सदस्यहरूको बहुमतको उपस्थिति भएमा बैठकको गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(३) समितिको निर्णय उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ । कुनै विषयमा मत विभाजन भई बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन पाउनेछ । तर आमन्त्रित सदस्यले मतदानमा भाग लिन पाउने छैन ।

(४) समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक संचालन हुनेछ ।

(५) बैठकको निर्णय सदस्य-सचिव र अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछ ।

(६) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समितिले आफैले निर्धारण गर्नेछ ।

९. **बैठकको गणपुरक संख्या :** समितिको बैठक बस्नका लागि ५१% सदस्य उपस्थित भएमा बैठकका लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

परिच्छेद-४

पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार

१०. समितिका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) समितिको बैठक बोलाउन सदस्य-सचिवलाई निर्देशन दिने ।

(२) अस्पतालको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न आवश्यक निर्देशन दिने ।

(३) समितिका अन्य पदाधिकारीलाई जिम्मेवारी तोकी काममा लगाउने ।

(४) समितिले तोकेका अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने ।

(ख) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) समितिको बैठकमा उपस्थित भई आवश्यक निर्णयमा सहभागिता जनाउने ।

(२) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।

(३) तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने ।

(ग) सदस्य-सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको बैठक आव्हान गर्ने ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(२) प्रतिवेदन पेश गर्ने र निर्णय कार्यन्वयन गर्ने ।

(३) प्रशासन प्रमुखको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

(४) गाउँ कार्यपालिका, समिति तथा स्वास्थ्य शाखाको निर्देशन पालन गर्ने ।

घ) सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) बैठकमा सहभागी हुने ।

(२) समिति तथा अध्यक्षले तोकेको कार्यहरु गर्ने, गराउने ।

(३) अस्पताल सञ्चालनको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।

परिच्छेद-५

कोष तथा लेखापरीक्षण

११. अस्पतालको कोष :

(१) अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि एउटा छुट्टै कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरु रहने छन् र गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पतालको सम्पूर्ण खर्च सोही कोषबाट व्यहोरिनेछ :

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(क) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम सोही कोषमा जम्मा हुनेछ । साथै स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम बापतको शोधभर्ना रकमसमेत यसै कोषमा जम्मा हुनेछ ।

(ख) गाउँपालिकाबाट विनियोजित रकम ।

(ग) व्यवस्थापन समितिको आफ्नै पहलबाट प्राप्त रकम ।

(घ) अस्पतालको सेवा शुल्कवापत प्राप्त हुने रकम ।

(ङ) वैदेशिक अनुदान, संघ-संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम ।

(च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम ।

(३) उपनियम (२) को खण्ड (ङ) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडि प्रचलित कानूनबमोजिम स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

१२. कोष तथा खाता संचालन :

(१) कोषको खाता सञ्चालन अस्पताल प्रमुख र लेखा हेर्न तोकिएको कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ । तर अस्पताल प्रमुख स्थायी कर्मचारी नभएको अवस्थामा समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले तोकिएको कर्मचारी र लेखा हेर्न तोकिएको कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट बैंक खाता सञ्चालन हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(२) अस्पतालको आय-व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचाबमोजिम राख्नुपर्नेछ ।

(३) कोषको खाता संचालन समितिले निर्णय गरेबमोजिम सरकारी कारोवार गर्न स्वीकृति प्राप्त बैंकमा हुनेछ । साथै सो खाता प्रचलित कानूनबमोजिम संचालन हुनेछ ।

(४) अस्पतालको आर्थिक कारोवारको उतरदायित्व, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता आर्थिक कारोवारको निर्णयकर्ता र सम्बन्धित खाता संचालन गर्ने अधिकार प्राप्त कर्मचारीको हुनेछ ।

(५) अस्पतालको आम्दानी र खर्चको अभिलेख, आम्दानी र खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पतिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आय-व्यय तथा सम्पतिको विवरण तयारी, आन्तरिक लेखापरीक्षणको सिद्धान्त, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फर्स्यौँटलगायतका विषयहरू प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

(६) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने निर्माण, मालसामान, परामर्श सेवा र अन्य सेवाको खरिद सम्बन्धी व्यवस्था र खरिद प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम हुनेछ ।

(७) समितिको सिफारिसमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखामा कार्यरत

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

कर्मचारीलाई अस्पतालको कोष तथा लेखा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यका लागि जिम्मेवारी दिइनेछ । यसरी जिम्मेवारी प्राप्त व्यक्तिले गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखाको सहयोग र समन्वयमा प्रचलित कानूनबमोजिम अस्पतालको कोष तथा लेखा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्नुपर्नेछ ।

(८) माथिका दफाहरुमा अन्यत्र जेसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अस्पताल स्वयं आफ्नो स्रोतबाट सञ्चालन हुनसक्ने अवस्था नभएसम्मका लागि अस्पतालको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको गाउँसभाबाट विनियोजित अनुदान र अस्पतालको आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त रकम गाउँपालिकाको कोषमा जम्मा गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोबार गौरीगञ्ज गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सञ्चालन हुनेछ ।

१३. लेखापरीक्षण :

(१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिले तोकिएबमोजिम अस्पतालको आय-व्ययको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नेछ ।

(२) आन्तरिक लेखापरीक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखाबाट हुनेछ ।

(३) समितिको अन्तिम लेखापरीक्षण गाउँपालिकाको श्रेस्तासँगै महालेखा परीक्षक वा निजले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(४) बैठक भत्ता : समितिका सदस्यहरू (आमन्त्रित समेत)को बैठक भत्ता तथा बैठक सम्बन्धी खाजा खर्च गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासन नियमावली बमोजिम अस्पताल कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

१४. सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था :

अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाहरूको आवश्यक शुल्क निर्धारण समितिको सिफारिसमा गाउँसभाले निर्णय गरेबमोजिम हुनेछ । तर निःशुल्क भनी तोकिएका सेवाको शुल्क लिइनेछैन ।

परिच्छेद-६

जनशक्ति, औषधि तथा उपकरणको व्यवस्थापन

१५. कर्मचारी व्यवस्थापन :

(१) अस्पतालमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गाउँपालिका र व्यवस्थापन समितिले दरबन्दी निर्धारण गरेअनुसार देहायबमोजिमका कर्मचारीको व्यवस्था हुनेछ :

(क) स्थायी- नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भई आएका स्वास्थ्य जनशक्ति र लोकसेवा आयोगबाट पदपूर्ति हुने स्थायी जनशक्ति ।

(ख) करार- गाउँपालिकाद्वारा करार सेवामा भर्ना गरिएका जनशक्ति ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(ग) अभ्यासकर्ता- छात्रवृत्ति प्राप्त गरी अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले अनिवार्य सेवा गर्नुपर्ने जनशक्ति तथा पूर्ण वा आंशिक रूपमा गाउँपालिकाको सहयोग प्राप्त गरी छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी ।

(घ) विषय-विज्ञको रूपमा वैतनिक वा अवैतनिक स्वच्छिक सेवा उपलब्ध गराएका व्यक्तिहरू ।

(ङ) विभिन्न शैक्षिक संस्थाबाट ईन्टर्नसीप (Internship) विद्यार्थीहरू ।

(२) अस्पताल सेवा प्रवाह उपदफा (१) बमोजिमको कर्मचारीबाट गराउन अपुग भएमा अस्पतालले गाउँपालिकाको स्वीकृति लिई आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक व्यवस्थापन गर्नेगरी सेवा करारमा थप कर्मचारी नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(३) सेवा करारमा कर्मचारी नियुक्ति गर्दा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धतिअनुरूप गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको सेवा करारमा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने कार्यविधि, २०७९ बमोजिम हुनेछ ।

(४) अस्पतालमा कार्यरत रहेका दफा १५ को उपदफा (२) बमोजिमका कर्मचारीहरूको सेवा-शर्त र सुविधा अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(५) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका बखत अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थापन समितिले आर्थिक सक्षमता भएको अवस्थामा थप सुविधाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(६) नियमितबाहेक आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(७) गाउँसभाले गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा जनशक्तिको दरवन्दी संशोधन गर्न सक्नेछ ।

(८) गाउँपालिकाले गौरीगञ्ज आधारभूत अस्पताललाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको भर्ना र छनौट गरी अस्पताललाई सिफारिस गर्नेछ ।

(९) कार्यालय प्रमुखको रूपमा अस्पताल प्रमुखले कार्य गर्नेछ ।

(१०) अस्पतालका प्रमुखले गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग कार्य सम्पादन करार गर्नुपर्नेछ भने अन्य कर्मचारीहरूले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकारीसँग कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ ।

(११) समितिले जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यकतानुसार तालिमको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(१२) समितिले गाउँपालिकासँग समन्वय गरी सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँगको साझेदारीमा सेवा करारमार्फत नियमानुसार जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ।

१६. अभ्यासकर्ता सम्बन्धी व्यवस्था :

अस्पतालमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह नियमित र प्रभावकारी बनाउन थप जनशक्ति आवश्यक भएमा नेपाल सरकारको छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरूलाई अस्पतालले प्रचलित कानूनबमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा नियमानुसार काममा लगाउन सक्नेछ।

१७. कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधा :

कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीको सम्पूर्ण सेवा, सुविधा, अतिरिक्त समय, रात्रीकालीन सेवा तथा सट्टा विदा प्रचलित कानूनको अधीनमा रही गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधिमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ।

१८. अस्पताल प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अधिनमा रही नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा आवश्यकताअनुसार विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्न न्यूनतम सेवा मापदण्डलाई कार्यान्वयन गर्ने र अस्पतालको दैनिक सेवा संचालन गर्ने।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(२) अस्पताल सञ्चालनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थासँग समन्वय गर्ने ।

(३) अस्पताल सञ्चालनका लागि स्वास्थ्य शाखासँगको समन्वयमा बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी शाखामार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

(४) समितिसँग आवश्यक समन्वय गरी अस्पतालको गुणस्तर कायम, क्षमता अभिवृद्धि र अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्न क्रियाशील रहने ।

(५) अस्पतालको कार्यालय प्रमुख भई तोकिएका अन्य कामकाज गर्ने ।

१९. औषधि खरिद, भण्डारण तथा वितरण

(१) नेपाल सरकारबाट निःशुल्क वितरणका लागि सूचीकृत औषधिहरू गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखाबाट उपलब्ध हुनेछ ।

(२) स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमअन्तर्गत वितरण हुने तथा सशुल्क सेवा अन्तर्गत अस्पताल फार्मेसीबाट बिक्री वितरण गरिने औषधि तथा सामानहरू समितिको सिफारिसका आधारमा अस्पताल तथा गाउँपालिकाको जिन्सी शाखा/स्वास्थ्य शाखाको समन्वयमा प्रचलित कानूनबमोजिम खरिद गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(३) स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमअन्तर्गत वितरण हुने तथा सशुल्क सेवा अन्तर्गत अस्पताल फार्मसीबाट बिक्री वितरण गर्ने औषधि तथा सामानहरु खरिदका लागि गाउँपालिकाले बजेट छुट्याएको अवस्थामा अस्पताल/समितिको मागका आधारमा गाउँपालिकाले प्रचलित कानूनबमोजिम खरिद गरी उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(४) अस्पतालले बार्षिक रुपमा आवश्यक पर्ने औषधि तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान गरी बार्षिक खरिद योजना बनाई गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

(५) अस्पतालले निःशुल्क उपलब्ध गराउने औषधि नियमित रुपमा उपलब्धताको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(६) अस्पतालमा आउने बिरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधिको माग तथा आपूर्तिको नियमित सन्तुलनको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(७) औषधि नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्डअनुसार औषधि भण्डारण गर्नुपर्नेछ ।

(८) औषधि आपूर्ति तथा वितरणलाई पारदर्शी बनाउन अस्पताल प्रमुखले फोकल पर्सन तोक्न सक्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले नियमित जिन्सी व्यवस्थापन, दैनिक औषधिको खपतको अभिलेख

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

व्यवस्थापन र नियमानुसार जिन्सी सम्बन्धी अन्य कार्य गर्नुपर्नेछ ।

(१०) बिरामी पुर्जाअनुसार औषधिको समुचित प्रयोगको लागि सेवान्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधि लिन आउने व्यक्तिलाई निम्नवमोजिम जानकारी दिनुपर्नेछ :

(क) औषधिको सेवन विधि र मात्रा

(ख) औषधिबाट हुन सक्ने प्रतिअसर

(ग) औषधि सेवन अवधि

(घ) औषधि सेवन अवधिभर अपनाउनु पर्ने सावधानी

(ङ) औषधि सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि

(११) औषधि वितरण गर्दा औषधि बिक्री वितरण सम्बन्धी संहिता र औषधि सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गर्नुपर्नेछ ।

(१२) अस्पतालले आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा नियमित रूपमा औषधि एवं उपकरणको विवरण पठाउनु पर्नेछ ।

(१३) नेपाल सरकारबाट निःशुल्क वितरण गरिने औषधि र उपकरणहरू तथा स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमका औषधि र उपकरणबाहेकका औषधि र उपकरणहरू समेत अस्पतालको फार्मसीबाट सुलभ मूल्यमा बिक्री वितरण गरिनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

२०. फार्मसी संचालन

(१) निःशुल्क औषधि वितरण, स्वास्थ्य विमा सेवा सञ्चालन तथा अस्पतालमा आवश्यक औषधि तथा सामग्रीहरू बिक्री वितरण गर्न अस्पतालले आफ्नै फार्मसी संचालन गर्नेछ।

(२) फार्मसीमार्फत सशुल्क बिक्री वितरण गर्ने औषधिको व्यवस्थापन गाउँपालिकाको समन्वयमा अस्पतालले गर्नेछ। यस्ता औषधि तथा सामग्रीको मूल्य बजार मूल्यभन्दा सूलभ हुनेगरी अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।

(३) फार्मसी संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।

२१. एम्बुलेन्स संचालन:

(१) अस्पतालले आफ्नै स्रोत वा अन्य संघ-संस्थाको सहयोग र साझेदारीमा एम्बुलेन्स सेवा संचालन गर्न सक्नेछ।

(२) एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था गौरीगञ्ज गाउँपालिकाको एम्बुलेन्स सञ्चालन कार्यविधि तथा जिल्ला स्तरीय एम्बुलेन्स संचालन समितिको कार्यविधिअनुसार हुनेछ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

२२. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन :

(१) अस्पतालले २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

(२) अस्पतालमा उपचार तत्काल गरी थप उपचार आवश्यक भएमा उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ ।

(३) अस्पतालले प्रदान गर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्यसमेत खुल्नेगरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देखे ठाँउमा राख्नुपर्नेछ ।

(४) अस्पतालले प्रदान गरेको सेवामध्ये आधाभूत स्वास्थ्य सेवाभित्र पर्ने आकस्मिक उपचार निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । बीमा नभएको वा बीमा रकमले नपुगेको अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्ति, निजको अभिभावक, परिवारका सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व प्रदान गरिरहेका व्यक्तिले ब्यहोर्नुपर्नेछ ।

(५) अस्पतालमा कसैलाई पनि आकस्मिक उपचार सेवाबाट बञ्चित गरिने छैन । वेवारिसे, संरक्षक वा अभिभावक नभएका सहाराविहीन वा अतिविपन्न बिरामीलाई अस्पतालको आकस्मिक उपचार कोषबाट सोधभर्ना हुनेगरी आकस्मिक उपचार सेवा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

२३. सेवा व्यवस्थापन:

(१) अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको विवरण, बिरामीले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रकृया र अवधिसमेत खुलाएको अनुसूची-१ बमोजिमको नागरिक बडा-पत्रसहित अस्पतालको आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरू स्पष्ट देखिने गरी राख्नुपर्नेछ ।

(२) अस्पतालमा प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पि.डी., प्रयोगशाला, वार्डहरू, ईमेजिङ कक्ष, आकस्मिक कक्ष, शल्यक्रिया कक्ष, फार्मेसी, क्यान्टिन, सोधपुछ-दर्ता कक्ष, प्रतीक्षालयलगायत प्रचलित मापदण्डबमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार, उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ ।

(३) अस्पतालले बहिरंग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधि कक्षमा छिटोछरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ ।

(४) अस्पतालले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन-बार-समय) खुल्ने गरी सबैले देख्ने ठाँउमा राख्नुपर्नेछ ।

(५) बिरामीले आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था अस्पतालले सुनिश्चित गर्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(६) अस्पतालले चौबिसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा पाउने व्यवस्था मिलाउने छ ।

(७) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(८) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्डबमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ । सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ ।

(९) सेवाप्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोगविरुद्धको व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनेछ ।

(१०) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालन गरेको हुनेछ ।

(११) अस्पताल हाताभिन्न सेवान्नाही तथा सेवा प्रदायकका लागि शौचालय र हात धुने ठाँउको व्यवस्था गरिनेछ ।

(१२) अस्पतालबाट निस्कासन हुने सामान्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला प्रकृतिअनुसार स्रोतमै अलग-अलग छुट्याउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विषर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(१३) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रूपमा सफासुगधर राख्नु पर्नेछ ।

(१४) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पञ्जा, टोपी, जुत्ता, तन्ना, तकिया, खोल, रुमाललगायतका आवश्यक लुगा कपडा धुनको लागि लण्डीको व्यवस्था मिलाइने छ ।

(१५) अस्पताल हाताभिन्न खाना पकाउने र खाना खाने अलग-अलग ठाँउसहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था गरिने छ ।

(१६) अस्पतालमा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरुका लागि चौबिसै घण्टा शुद्ध पिउने पानीको आपूर्ति व्यवस्था गरिनेछ ।

(१७) अस्पताल क्षेत्रभिन्न र सबै विभागमा चौबिसै घण्टा विद्युत आपूर्ति र अटोमेटिक व्याकअप सिस्टमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(१८) अस्पतालमा उपचारको लागि आउने विपन्न असाहय, वेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको १० प्रतिशत निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध हुनेछ । थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

(१९) उपदफा (१८) बमोजिम उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखी गाउँ कार्यपालिकामा सोको प्रतिवेदन नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(२०) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरणहरू तथा औजारहरू समयमै मर्मतको व्यवस्था गरिनेछ । साथै ठूला र गम्भीर प्रकृतिका औजार-उपकरणहरू कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधिअनुसार मर्मत-सम्भार कार्ययोजना बनाई सोहीअनुसार मर्मत गरिनेछ ।

(२१) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र-उपकरण र अन्य विद्युतीय उपकरणको नियमित मर्मत-संभार गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(२२) अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकतानुसार कुरुवा कक्षको प्रबन्ध गरिनेछ ।

(२३) आपतकालीन अवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलग्गै भण्डारण कक्ष हुनुपर्नेछ । यस्तो भण्डारणमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्रीहरू स्टकको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(२४) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्थाको लागि सुरक्षागार्डको व्यवस्था गरिनेछ ।

(२५) अस्पतालमा विभिन्न शाखा तथा ईकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीय रूपमा संचालन गर्न प्रचलित कानूनको अधिनमा रही समितिले छुट्टै कार्य संचालन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्न सक्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(२६) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री हुनुपर्नेछ । साथै अस्पतालमा हील चियर, ट्रली, स्ट्रेचर राख्नु पर्नेछ र त्यस्ता सामाग्रीहरू सेवाग्राहीले सहज रूपमा देखिनेगरी राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(२७) स्वास्थ्य सेवा संचालन र पूर्वाधार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, मापदण्ड र प्रोटोकलबमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-७

सूचना, अभिलेखीकरण र गुनासो व्यवस्थापन

२४. अस्पताल सूचना प्रणाली :

(१) अस्पतालबाट प्रदान गरिएका सेवा सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरूको नियमानुसार अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी सूचना गाउँपालिका, प्रदेश तथा संघीय सरकारको सम्बन्धित निकायमा तोकिएअनुसार उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(३) अस्पतालबाट प्रदान भएका सेवा सुविधाहरूको अभिलेखीकरण तथा प्रतिवेदन स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीअनुसार हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(४) एम्बुलेन्स, दमकल, प्रहरीजस्ता आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरू स्पष्ट देखिने गरी राख्नुपर्नेछ ।

(५) अस्पतालमा आउने विरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी उपलब्ध गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(६) अस्पतालभित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोनको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ ।

(७) अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाका बारेमा समय-समयमा अस्पतालले जनचेतनामूलक अभियान संचालन गरी समुदायमाझ सचेतना गराउनुपर्नेछ ।

(८) नेपाल सरकारले निर्धारण गरेबमोजिम अस्पतालले सम्पादन गरेका स्वास्थ्यसम्बन्धी तथ्याङ्क नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले तोकेबमोजिम प्रेषण तथा DHIS-2 मा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ ।

(९) अस्पताल वा स्वास्थ्यकर्मीले संकलन गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यक्तिगत सूचना, कागजात, जानकारी, तथ्याङ्क वा अभिलेखको गोपनियता सुनिश्चित गर्नु अस्पताल तथा स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

२५. गुनासो व्यवस्थापन

(१) अस्पतालले सबैले देखे ठाँउमा सुझाव तथा उजुरी पेटीका राख्ने र प्रत्येक हप्ता नियमित रूपमा खोल्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी गुनासो, उजुरी र सुझाव संकलन गर्ने र त्यसको सम्बोधनको लागि छुट्टै एक अधिकारी तोक्नेछ ।

२६. प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) उपचारको लागि आएको बिरामीलाई आधारभूत अस्पतालमा उपचार गर्न सम्भव नहुने अवस्था देखिएमा अस्पतालले आफूमा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप उपचारका लागि तुरुन्त त्यस्तो बिरामीलाई उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ । तर, अस्पतालमा उक्त सेवा, जनशक्ति र उपचार हुनसक्ने अवस्था हुँदाहुँदै प्रेषण गरिने छैन ।

(२) अस्पतालले प्रेषण गर्ने संस्थाहरुको पूर्व पहिचान गरी सोको अद्यावधिक सूची राख्नु पर्दछ । प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चितता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रेषण गर्दा बिरामीको विवरण प्रेषण भएर जाने अस्पतालमा पहिले नै पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

(४) बिरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा अस्पतालले पृष्ठपोषण उल्लेख गरी निर्दिष्ट प्रेषण पुर्जासहित प्रेषण गरी विवरण अध्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

(५) प्रेषण गर्दा अस्पतालले प्रेषण मापदण्डबमोजिमका न्यूनतम उपकरण र सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवग्राहीको ईच्छाबमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्नेछैन ।

(७) प्रेषण गर्दा गर्भवती महिला, गम्भीर अवस्थाका बिरामी र विपन्न नागरिकलाई अस्पतालले एम्बुलेन्स सेवामा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(८) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायात खर्च सम्बन्धी व्यवस्था गाउँपालिकाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

(९) प्रेषण भएका बिरामीको स्वास्थ्य अवस्था हेरी अस्पतालले उपचारमा प्राथमिकीकरण गर्न सक्नेछ ।

(१०) अस्पतालमा प्रेषण भई आएका बिरामीलाई डिस्चार्ज गर्दा प्रेषण फिर्ती पुर्जासहित डिस्चार्ज गरी सोको विवरण अध्यावधिक रूपमा राख्नु पर्दछ ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम डिस्चार्ज गर्दा बिरामीलाई अनुसूची-२ बमोजिमको डिस्चार्ज सारांश दिनुपर्नेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

परिच्छेद-८

विविध

२७. **अस्पतालको संगठन संरचना:-** अस्पतालको आफ्नै संगठन संरचना हुनेछ । संगठन संरचना प्रचलित कानूनबमोजिम गाउँपालिकाले निर्धारण गर्नेछ ।
२८. **साझेदारी गर्न सक्ने :** - अस्पतालले विशेषज्ञ सेवा संचालन, अस्पतालको स्तरोन्नति, सरसफाई तथा फोहर व्यवस्थापन, क्यान्टिन, सुरक्षा व्यवस्था, लण्ड्री, एम्बुलेन्स, शववाहनलगायतका सेवालाई थप व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकासँग आवश्यक समन्वय गरी प्रचलित कानूनबमोजिम सरकारी, निजी, सामुदायिक वा गैरसरकारी निकाय वा संस्थसँग आवश्यक समन्वय गरी सम्झौता वा साझेदारीमा कार्य गर्न सक्नेछ ।
२९. **बार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने :** समितिले बर्षभरिको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक बर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र गाउँपालिकासमक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।
३०. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने :** गाउँसभा र कार्यपालिकाले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ ।
३१. **गाउँपालिकालाई आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने :** गाउँपालिकाको स्वीकृति बिना गाउँपालिकालाई थप आर्थिक भार पर्नेगरी समितिले दायित्व सृजना गर्नुहुँदैन ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

३२. अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने: समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकताअनुसार केही अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष वा सदस्य-सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
३३. कार्यविधिको पालन गर्नुपर्ने : यस कार्यविधिको पालना गर्नु आधारभूत अस्पतालको कर्तव्य हुनेछ ।
३४. व्याख्या गर्ने अधिकार : यस कार्यविधिमा उल्लेखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आइपरेमा गाउँ कार्यपालिकाले सोको व्याख्या गर्नेछ ।
३५. प्रचलित कानूनबमोजिम हुने : यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएमा विषयहरू प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।
३६. संशोधन गर्नुपरेमा : यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका कुनै विषयको संशोधन गर्नुपरेमा गाउँ कार्यपालिकाबाट संशोधन हुनेछ ।

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

अनुसूची-१

दफा २३ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित

अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवासम्बन्धी नागरिक वडा-पत्रको ढाँचा

सि. नं.	शाखा/वार्ड	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	सम्बन्धित सम्पर्क व्यक्ति	प्रक्रिया	लाग्ने समय	लाग्ने शुल्क	गुनासो सुन्ने अधिकारी

खण्ड- ८ संख्या- २ मिति : ८ असोज, २०८१ साल

अनुसूची-२

दफा २६ को उपदफा (११) सँग सम्बन्धित

डिस्चार्जको सारांश ढाँचा

श्री गौरीगङ्गा आधारभूत अस्पताल डिस्चार्ज सारांश	
विरामीको नाम-	उमेर-
विरामीको ठेगाना-	सम्पर्क नं.-
अस्पतालको वार्ड-	यूनिट-
विरामीको परिचय पत्र नं./दर्ता नं.-	
समस्याहरू:	
परीक्षण विवरण:	
उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य, उपचार प्रक्रिया र पद्धति-	
उपचारको क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि:- भर्ना भएको मिति र समय :-	
उपचार सम्बन्धी विवरण:-	सिफारिस औषधिको नाम, मात्रा र अवधि-
डिस्चार्ज हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था, सो समयमा दिएको निर्देशन-	
पुनः अस्पताल आउने (FOLLOW UP) सम्बन्धी विवरण: यस उपचार क्रममा पुन अस्पताल आउनुपर्ने वा नपर्ने: आउनु पर्ने मिति :	
अन्य आवश्यक कुराहरू-	
ईन्चार्जको हस्ताक्षर-	

आज्ञाले,
खेमराज थापा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत